

УДК 32(477)(092):177.72

Є.І.Сохацька

Дружина третього президента України і присвоєння імені Івана Огієнка Кам'янець-Подільському національному університету

У статті подаються штрихи до життєвого портрету Катерини Ющенко, акцентується увага на її ролі у присвоєнні імені Івана Огієнка Кам'янець-Подільському національному університету (2008 р.).

Ключові слова: діаспора, недільна школа, національний рух, благодійність.

Дружина третього Президента України Віктора Ющенко (2005–2010 рр.) – Катерина Ющенко (дівоче прізвище Чумаченко, народилася 1.09.1961 р.). Вона економіст-підприємець. Мала успішну кар'єру в уряді США та в приватному бізнесі, нині займається благодійною діяльністю.

Катерина Чумаченко народилася в сім'ї українських емігрантів. Її батько – Михайло Чумаченко (1917–1998) – народився в с.Зайцівка, Харківської області, а мати – Софія Чумаченко – у 1927 р. в с.Літки, Київської області. Під час Другої світової війни її батьків вивезено на примусові роботи до Німеччини, де вони зустрілися та побралися у 1944-му. У 1945 р. в Німеччині народилася Ліда Чумаченко – старша сестра Катерини. Михайло Чумаченко довгий час хворів на туберкульоз і лікувався в Німеччині; в 1956 сім'єю іммігрували в США на запрошення Української Православної Церкви в Чикаго. Там Михайло Чумаченко працював електриком, а мама швачкою. З дня народження Катерини мама стала домогосподаркою та доглядала за дітьми. У 1987 р. родина переїхала на помешкання до штату Флоріда.

У дитинстві Катерина, як і багато українців діаспори, була членом Спілки Української Молоді, брала активну участь у житті громади. В 15 років стала працювати офіціанткою в ресторані, а вже навчаючись у середній школі, – і нянею, і помічницею в офісі. Вступила до Джорджтаунського університету та в 1982-му завершила навчання зі ступенем бакалавра з міжнародної економіки; з 1985-го продовжила навчання в Чиказькому університеті та здобула ступінь магістра за спеціальністю “Міжнародні фінанси” та “Менеджмент громадських неприбуткових проєктів”. В університетські роки стажувалася у торговому департаменті штату Іллінойс та в митній службі США. А ще вона працювала у Вашингтоні редактором Центру вивчення проблем моралі та суспільної політики.

Закінчивши університет, Катерина Чумаченко була директором (1983–1984) Української Національної Інформаційної служби. У 1986–1988 рр. працювала помічником з особливих доручень у заступника Державного Секретаря США з питань прав людини і гуманітарних справ. З квітня 1988 по січень 1989 рр. була заступником голови Офісу Громадських Зв'язків Білого Дому. У 1989 р.

Катерина Чумаченко працювала у секретаріаті Міністерства Фінансів США. У 1991-му отримала посаду економіста у Конгресі США з питань економіки, а в 1993-му Катерина посідає посаду консультанта та менеджера української філії компанії “Піт Марвік Барентц Груп”.

У деяких ЗМІ, особливо російських, велася кампанія з дискредитації Катерини Ющенко. Зокрема, російський журналіст Михайл Леонтьєв поширював чутки про її службу в ЦРУ: у 2002 р. Катерина Ющенко подала в суд на журналіста й виграла справу. А вже 2003 р. вона виграла і судову справу про поширення неправдивих чуток про неї також проти одного з українських телеканалів. У 2005 р. Катерина Ющенко стала громадянкою України. 30 серпня 2007 року вийшла з громадянства США.

Тепер Катерина Ющенко займається благодійною діяльністю – вона є головою Наглядової Ради Міжнародного Благодійного фонду “Україна 3000”. У складі цього благодійного фонду також існують культурні та історичні напрямки. Основним завданням є пошук іноземних та місцевих партнерів для придбання нового устаткування для лікарень, для забезпечення лікарень ліками та персоналом. Вона також є ініціатором проекту “Дитяча лікарня майбутнього”, який передбачає будівництво та обладнання лікарень для важкохворих дітей.

Катерина Ющенко добре володіє українською мовою, напевне, відвідувала українську недільну школу, що вважається священним обов’язком українських громад у діаспорі. Відвідування діаспорними дітьми школи не примха батьків. Це генетичний поклик серця, спротив чужоземному світу і бажання самоствердитися, зберегти національну самоідентичність. Знаю з приватних джерел, що не всі діти, особливо маленькі (6-7 років), залюбки відвідують такі школи. Батькам доводиться прикладати чимало зусиль і винахідливості, щоб домогтися позитивного результату. Правда, процес винародовлення неминучий. Велика кількість молодих поколінь українців не володіють достатньою мірою українською мовою. Пригадується 2001 рік, коли в Києві проводився Всесвітній форум українців, який завершився грандіозним концертом за участю багатьох колективів, солістів від багатьох українських громад світу. Серед них, звичайно, було багато дітей, молоді. З ними мав зустріч тодішній віце-прем’єр з гуманітарних питань Володимир Семиноженко. На підсумковому пленарному засіданні Форуму, учасником якого я була, він з гіркотою констатував, що дружної бесіди не вийшло, бо багато молодих не розуміли української мови. Накінець додав: “Треба щось робити!” – маючи на увазі надавати посильну допомогу українським громадам діаспори з боку Української держави”. Але-але...

Згадаймо, що процесу винародовлення українців приділяв велику увагу український просвітник, церковний діяч митрополит Іларіон (Іван Огієнко). Ставши Першоєрархом УПЦ в Канаді (1951 р.), він проводить велику просвітительську роботу національно-державного аспекту. Виголошує церковні проповіді із закликами берегти рідні звичаї, дотримуватися обрядів, виховувати

національно своїх дітей. Одним із проявів такої роботи було видання книги “Книга нашого буття на чужині. Бережімо все своє рідне! Ідеологічно-історичний нарис” (Вінніпег, 1956 р.). У розділі “Бережімо своєю українську мову” він писав: “Мова – то серце народу: гине мова – гине й народ. Гине мова – гине й історія, як історія окремого народу. Хто цурається рідної мови, – той у саме серце ранив свій народ” [1, с. 114].

Актуально звучали у книзі (актуальні вони і зараз!), за влучним визначенням огієнкознавця Миколи Тимошика [2, с. 195], переконливі “Заповіді кожному українцеві” митрополита Іларіона. У них найголовнішим є заклик до українців берегтися почуття меншовартості, а зберігати у чужоземному світі почуття самоповаги та гордості. Українці, за твердженням митрополита Іларіона, мають чим гордитися, бо мають свою, ще з Апостольських часів Віру Православну, мають свою славу історію, мають літературно оформлену українську мову, мають материкову Батьківщину з родючою землею і багаточисельним народом. “Ось чому почуття меншовартості, – говорив митрополит, – воно не для українця” [1, с. 17].

На жаль, ці духовні заповіді Великого Українця не дійшли, але вони були відомі й популярні в діаспорі, на них виховувалося (і виховується) там не одне покоління.

Катерина Ющенко з радістю сприйняла звістку про появу незалежної України (1991 р.): працює віце-президентом Фондації Україна-США, яку заснувала у 1997 році, була директором Інституту Пилипа Орлика. З 1991 року часто відвідувала Україну. У 1998 році вийшла заміж за Віктора Ющенко. У подружжя народилося троє дітей: дочки Софія (1999 р.), Христина (2001 р.) і син Тарас (2004 р.).

Ставши дружиною Президента В.Ющенко, вона демонструє стиль поведінки західних високопосадовців. На урочистих церемоніях, прийняттях вона завжди поряд з чоловіком, біля неї діти. Це особливо проявилось під час Помаранчевої революції (2004 р.). На сцені щовечора вона разом з дітьми біля чоловіка, чуттєво співає український гімн. Як правило, і вона, і діти, носять український одяг. Свій гардероб прикрашає аксесуарами українського національного стилю. Це було свіжо і прекрасно! Так не поводитися жодна дружина попередніх українських президентів.

Для нас, кам’ячан, вікопомною буде участь п.Катерини Ющенко у справі надання нашому національному університетові імені його фундатора Івана Огієнка. Саме завдяки їй була поставлена крапка у цій 17-річній боротьбі. А було це так. Ще в серпні 2006 р. копію Звернення ради Всеукраїнського Товариства Івана Огієнка до Президента України Віктора Ющенко з проханням гідно пошанувати 125-річчя від дня народження Івана Огієнка, зокрема й щодо присвоєння імені Івана Огієнка Кам’янець-Подільському державному університету та надання йому за визначну огієнкознавчу працю статусу національного, було направлено Голові Фонду “Україна 3000” п.Катерині Ющенко. До копії було подано й особистого листа. У ньому йшлося:

“Звертаємося до Вас з проханням підтримати нас у благородній справі – справі увічнення пам’яті Івана Огієнка, більше відомого у світі як Митрополита Іларіона. Вам, представниці діаспори, відомо про великий авторитет цієї Людини в українському світі. На його підручниках з української мови виховувалися малі українці, розкидані по світах.

З 1992 року ми боремося за повернення імені Івана Огієнка в материкову Україну. Неодноразово зверталися у державні інстанції про присвоєння імені Івана Огієнка Кам’янець-Подільському державному університету, фундатором якого він був у часи УНР (1918 р.). Але безрезультатно...

Знаючи і шануючи Вас, як велику патріотку, надіємося на Вашу увагу і сприяння”.

Пані Катерина обіцяла сприяти. Підтримав наші ініціативи й Президент АПН В.Г.Кремень. Осторонь залишився лише тодішній міністр освіти С.Ніколасенко (на його адресу теж була направлена копія Звернення до Президента щодо 125-річчя І.Огієнка). У листі-відповіді МОН (за підписом заступника міністра М.Ф.Степка) від 01.11.2006 р. за №1/11-6020 зазначалося: “Що ж до присвоєння Кам’янець-Подільському державному університету імені Івана Огієнка, то згідно з Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2004 року №910-р “Про тимчасове припинення розгляду питань присвоєння імен” тимчасово, до законодавчого врегулювання, присвоєння імен призупинено”.

У новорічному різдвяному 2008 р. привітання зверталася до п.Катерини Ющенко зі словами:

“Вельмишановна й Дорога Пані Катерино!

Прийміть й мої найщиріші вітання з Новим Роком та Різдрвом Христовим!

Зичу Вам і Вашій Родині лишень добра: хай куця буде смачною,

а коляда дзвінка й весела!

Христос Рождається!

Водночас хочу висловити Вам слова вдячності за сприяння у поверненні доброго й славного імені Івана Огієнка в Україну. Знаю, що й Ваша участь додалася до появи Указу Президента, нашого дорогого Віктора Ющенко, “Про вшанування пам’яті Івана Огієнка” (№85/2007 від 7.ІІ).

Указ, слава Богу, є! Це велика підтримка для шанувальників Івана Огієнка, зорганізованих (і незорганізованих) у Товаристві його імені.

Тепер при новому уряді і новому прем’єрі з гуманітарних питань (п.І.Васюникові) бажаним є виконання п.2 Указу – про присвоєння імені Івана Огієнка окремим навчальним закладам.

Восени цього року наш університет святкуватиме 90-річчя заснування (1918). Було б чудово, яки він таки одержав ім’я Івана Огієнка – свого фундатора і першого ректора.

Дорога Пані Катерино, знаючи Вас як цілеспрямовану й натхненну Українку, прошу посприяти цій справі. Що від нас залежить – ми все зробимо!.. А робимо ми багато. Щоб не бути голослівною, надсилаю до Вашої бібліотечки

свою книжечку про І.Огієнка та IV випуск наукового Огієнківського збірника, який Товариство видає щороку.

Зоставайтеся здорові та багаті!

Щиро Ваша

Євгенія Сохацька,

голова Товариства”

Несподівано на адресу Товариства надходить документ із Секретаріату, такого змісту:

“Секретаріат Президента України

Служба Державного Протоколу та Церемоніалу Президента України

Міністру освіти та науки України І.Вакарчуку

Копія:

Голові Всеукраїнського товариства Івана

Огієнка Є.Сохацькій

вул.Івана Огієнка, 61,

м.Кам’янець-Подільський,

Хмельницька область, 32300

Шановний Іване Олександровичу!

Просимо Вас розглянути **по суті** (Вид. моє. – Є.С.) звернення Голови Всеукраїнського Товариства Івана Огієнка Є.Сохацької, яке надійшло на адресу Катерини Ющенко, щодо пропозиції про присвоєння імені Іван Огієнка Кам’янець-Подільському національному університету.

Будемо вдячні за відповідь.

Додаток: звернення на 1 арк.

З повагою,

завідувач сектору Оріся Гундер”

Воїстину “шерше ля фам” – шукайте жінку. Цією жінкою стала наша перша леді Катерина Ющенко. І справа зрушилася. Міністерство освіти в особі заступника міністра В.Д.Шинкарука від 17.04.2008 р. за №1/11-1407 звернулося до ректора О.Завальнюка з проханням:

“Шановний Олександрє Михайловичу!

Міністерством освіти і науки одержано від Секретаріату Президента України звернення Голови Всеукраїнського Товариства Івана Огієнка Євгенії Сохацької, яке надійшло на адресу Катерини Ющенко, щодо присвоєння імені Івана Огієнка Кам’янець-Подільському національному університету.

Міністерство просить розглянути це питання і про прийняте рішення поінформувати у встановлений законодавством термін”.

Усі необхідні документи, а це передусім історична довідка про університет, про суть діяльності Івана Огієнка, було надіслано.

Розпорядження Кабміну за підписом Ю.Тимошенко появилось. Не випадково на його початку зазначено: “Прийняти пропозицію МОН...”. Отож, якби не патріотична позиція Міністерства в особі його Міністра Івана Олександровича Вакарчука, то позитиву-дива не сталося б.

Не забарилася моя подяка на адресу й Катерини Ющенко. У листі від 27 серпня 2008 року зазначалося:

Голові Фонду “Україна 3000”

п. Катерині Ющенко

Вельмишановна й дорога Пані Катерино!

Збулося! Ми з іменем Івана Огієнка! Хвалити Бога, наші спільні зусилля увінчалися перемогою!

Знаючи велику участь у цій справі, бо саме Ваше звернення до Секретаріату Президента її зрушило, прийміть нашу найукліннішу подяку, щирі слова захоплення Вашою цілеспрямованістю й українською одержимістю.

Не розцінюйте як високопарність, але хочу висловити впевненість, що Ваше ім'я, як й ім'я Вашого чоловіка, а нашого Президента, буде навічно вписано не лише в історію нашого університету, а в історію українського національного руху.

Сподіваємося, що Ви прибудете до нас на святкування 90-річчя нашої *alma mater*, яке відбудеться 22-го жовтня цього року. Тепер уже університету імені Івана Огієнка, його фундатора та першого ректора, людини з іменем Великого Українця.

Зичу Вам і Вашій родині доброго здоров'я, радості з дітей, уміння й сил надалі радувати нас добрими справами, вселяти віру в світлі події на благо України.

На жаль, на Свято відкриття і ювілей університету (90-річчя) п. Катерина не приїхала.

Але наше листування триває. Ми обмінюємося святочними вітаннями, я регулярно надсилаю їй наші щорічники – збірники “Іван Огієнко і сучасна наука та освіта” (виходять до Дня університету – до 22 жовтня кожного року). У лютому 2012 р. вона відреагувала: “Дорога пані Євгеніє, щиро зворушена Вашим “дарунком”. Завжди дуже приємно відчувати, що я своєю діяльністю змогла комусь допомогти. Також принагідно хотіла подякувати Вам за збірники “Іван Огієнко і сучасна наука та освіта”, пречудові вітальні листівки та ті теплі слова, які Ви мені завжди пишите. Я бажаю щастя і радості Вам та Вашій родині, нехай Господь береже Вас!”.

Пам'ятною була моя особиста зустріч з п. Катериною у липні 2008 року на Софіївській площі, де відбувалося святкування хрещення Русі-України і зустріч зі Вселенським Патріархом Варфоломієм. Ми розцілувалися, що викликало неабияке здивування і “заздрість” натовпу. На жаль, фото мені не передали (фотографувала кореспондент з Новокузнецька, Рівненщина). Незмінним у кожному листі до п. Катерини є моє запрошення “Були б раді Вас вітати у нашому славному Кам'янці-Подільському, одному із семи чудес України! Приїжджайте, не пошкодуйте!”.

Сподіваюся, що запрошення буде почуте. Попри все, наше співробітництво триває...

Список використаних джерел і літератури

1. Лларіон, митрополит [Іван Огієнко]. Найперший обов'язок родини – виховати національно своїх дітей / Митрополит Лларіон. Книга нашого буття на чужині. Березімо все своє рідне! Идеол.-істор. нарис. – Вінніпег: Укр. Наук. Богосл. Т-во, 1956. – С. 131-142.
2. Сохацька, Є. І. Торжество справедливості: історія назви / Є. І. Сохацька // Іван Огієнко і сучасна наука та освіта. Наук зб-к. Серія історична та філологічна. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет, 2008. – Вип. V. – С. 5-14.
3. Тимошик, Микола. “Лишусь навіки з чужиною...” Митрополит Лларіон [Іван Огієнко] і українське відродження / Микола Тимошик. – Вінніпег-Київ: Український Православний Собор Св.Покрови: Наук.-видавн. центр “Наша культура і наука”, 2000. – 546 с.
4. Ющенко (Чумаченко) Катерина Михайлівна [Біографічна довідка] [Електронний ресурс]. – Режим доступу: uk.wikipedia
5. Лист до Катерини Ющенко, голови фонду “Україна 3000” від 27.08.2008 р. – Особистий архів автора.

Evgenia Sokhatska

The wife of the third president of Ukraine and naming of the Kam'yanets-Podilsky State University by name of Ivan Ogienko

The article covers the items to portrait of First Lady, focuses on its role in naming the name of Ivan Ohienko of Kamenetz-Podolsk National University (2008).

Keywords: *Diaspora, Sunday school, National Movement, charity.*

Одержано 22 червня 2015 року